

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งจะประสบความสำเร็จ ก็ต่อเมื่อกำลังคนส่วนใหญ่ของประเทศมีคุณภาพในด้านต่าง ๆ เช่น มีความสามารถในการทำงาน และการประกอบอาชีพอย่างเต็มที่ วิธีการที่จะใช้ในการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพในการทำงานและการประกอบอาชีพ ได้แก่ การให้การศึกษาค้นคว้าและทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพซึ่งจะเป็นผลให้บุคคล ได้รู้จักตนเอง ด้วยการสำรวจความพร้อม ความสนใจ บุคลิกภาพ ตลอดจนความถนัดของตนเอง เพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมแก่ตนเอง เพราะการประกอบอาชีพ ไม่เพียงแต่จะตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการทางจิตใจ และสังคมอีกด้วย ถ้าคนเรามีความรู้ ความสามารถในการเลือกอาชีพตามความถนัด ความสนใจ ความพร้อม และความเหมาะสมตามอัธยาศัยของตนเองแล้ว จะช่วยให้เขาเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เห็นคุณค่าในตนเอง มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเขามีปัญหาในการเลือกอาชีพ ไม่สามารถตัดสินใจในการเลือกอาชีพได้ หรือได้อาชีพที่เขาไม่ถนัด จะทำให้เกิดปัญหาทางอาชีพได้ เพราะการที่บุคคลจะเปลี่ยนงาน หรือเปลี่ยนอาชีพใหม่นั้นบางครั้งไม่สามารถจะทำได้ง่ายนัก เนื่องจากต้องใช้เวลาในการฝึกฝน และเตรียมตัวมากพอสมควร ปัญหาในการประกอบอาชีพในปัจจุบันนี้มีมากขึ้น ทั้งจากภาวะการว่างงาน การไม่พอใจในงาน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ได้งานที่ตนเองไม่ถนัด ไม่พอใจในค่าจ้าง ขาดข้อมูลสนเทศเกี่ยวกับอาชีพ โลกของงานและตลาดแรงงาน เป็นต้น

การพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพเหมาะสมแก่งาน เป็นเรื่องที่รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญ และเร่งดำเนินการให้หน่วยงานในสังกัดที่รับผิดชอบ ดำเนินการให้ความรู้ความ เข้าใจทางด้านอาชีพ มีการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ การแนะแนวอาชีพ ตลอดจนการให้การปรึกษา ทางอาชีพ เพื่อให้ความรู้ รวมทั้งปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการเลือกอาชีพ โดยกำหนดเป็นนโยบายตาม แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะ เน้นพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของการอาชีวศึกษา ให้สามารถ ฝึกอาชีพได้อย่างกว้างขวาง มีความรู้ ความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) และต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2539) ซึ่ง มุ่งเน้นให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลตลาดแรงงาน อย่างกว้างขวางและทั่วถึง เป็นการประสาน ความร่วมมือ กับสถานประกอบการ เกี่ยวกับความต้องการของตลาดแรงงาน ให้มีคุณภาพตาม ความต้องการของตลาดแรงงาน พัฒนาบุคลากร คือนักเรียนนักศึกษาให้มีคุณภาพ มีทักษะความรู้ ประสบการณ์ในงานอาชีพ มีกิจนิสัยที่ดีในการทำงาน มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้ใฝ่รู้ รู้จักหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อปรับปรุงตนเอง ให้มีความรู้สอดคล้องกับวิทยาการ และ เทคโนโลยีสมัยใหม่ (ยุทธศาสตร์เชิงรุก, กรมอาชีวศึกษา, 2535)

ปัจจุบันนี้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง รัฐบาลสนับสนุนให้ต่างประเทศ มาลงทุนในประเทศไทย ทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จากสถิติของสมาคม อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2533 - 2536 ซึ่งให้เห็นว่า วงการอุตสาหกรรมไทย เติบโตอย่างรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมรวมตัวขึ้นเป็นนิคมอุตสาหกรรม เช่น นิคมอุตสาหกรรม แหลมฉบัง นิคมอุตสาหกรรมสมุทรปราการ นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบังนวนคร เป็นต้น (สมาคม อุตสาหกรรมไทย, 2536) เป็นผลให้ความต้องการช่างฝีมือ และช่างเทคนิคในตลาดแรงงาน มี มากขึ้นตามไปด้วย จากการสำรวจความต้องการตลาดแรงงาน ปี 2536 แสดงว่า ความต้องการ ช่างฝีมือเพิ่มขึ้นร้อยละ 75 และความต้องการช่างเทคนิคเพิ่มขึ้นร้อยละ 65 (สำนักงานสถิติ แห่งชาติ, 2535) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความพร้อมทางอาชีพให้แก่ผู้ที่ จะเข้าศึกษา ต่อสายอาชีพ หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะถ้า นักเรียนไม่มีความพร้อมทางอาชีพ อันเนื่องมาจากการเรียนสาขาที่ไม่ตรงกับความต้องการ ซึ่งอาจจะ

เลือกเรียนตามเพื่อน หรือตามความต้องการของผู้ปกครอง หรืออาจจะเลือกเรียนเพราะไม่ทราบว่าจะเรียนสาขาใด ตลอดจนเลือกเรียนสาขาที่ตนเองชอบแต่ไม่มีความถนัด เมื่อเข้าไปเรียนก็อาจจะเรียนโดยไม่มีจุดหมาย ขาดแรงจูงใจ ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน เกิดปัญหาการออกกลางคัน และเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพแล้ว ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาการทำงานในองค์กรได้ เช่น ได้งานที่ตนเองไม่ถนัด อาจทำให้เปลี่ยนงานบ่อย หรือหางานทำไม่ได้ ทำให้มีผลเสียทั้งต่อตนเองและประเทศชาติที่ต้องสูญเสียงบประมาณในการจัดการศึกษาหรือการผลิตกำลังคน จากการวิจัย การลงทุนในการเรียนสายอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. ต่อหัวต่อคน รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายคนละ 150,000 บาทต่อปี (อาทิตย์ สีหะมงคล, 2534) แต่ถ้าได้มีการสร้างความพร้อมทางอาชีพให้แก่ผู้ที่จะเข้าศึกษาสายอาชีพตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อให้เขาได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และความต้องการที่แท้จริงของตนเอง ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับโลกของงานที่ต้องออกไปเผชิญ รู้จักวางแผนตั้งเป้าหมายทางอาชีพของตนเอง รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดในกระบวนการเลือกของคนได้ ก็จะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่การศึกษาสายอาชีพที่ผู้เรียนมีความถนัดและความพร้อมอย่างแท้จริง เพื่อจะได้เข้าสู่ตลาดแรงงานตามที่ตนเองปรารถนา ตามทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ ซูเปอร์ (Super, 1979) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดเป็นวัยที่อยู่ในระยะการสำรวจเบื้องต้น (Exploration Tentative Stage) เป็นวัยที่กำลังแสวงหาข้อมูลต่างๆไปเกี่ยวกับอาชีพ หาประสบการณ์ และหาความรู้จากการทำงานแล้วนำมาประเมินตนเอง อิริคสัน (Erickson, 1963 อ้างถึงใน สมศักดิ์ สีดากุลฤทธิ์, 2532) กล่าวว่านักเรียน ม.3 อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น (13 - 16 ปี) เป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง (Self Identity) พยายามทำความเข้าใจตนเองในเรื่องความต้องการ ค่านิยม และเป้าหมายชีวิตของตนเอง หากเขาไม่สามารถค้นหาเอกลักษณ์ ความสนใจ ความต้องการ ความถนัดของตนเอง ตลอดจนไม่มีความรู้เกี่ยวกับสาขาอาชีพที่ตนเองจะศึกษาแล้วจะทำให้เขาไม่อาจจะเลือกศึกษาสาขาที่เหมาะสมกับตนเองได้ หรือเกิดมีพัฒนาการทางอาชีพไม่เหมาะสมกับวัย ซึ่งสภาพดังกล่าวนี้เรียกว่าการมีวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำ (Super, 1966) ถ้าบุคคลมีวุฒิภาวะทางด้านทัศนคติ และความสามารถทางอาชีพมากขึ้นเท่าใด ย่อมจะเป็นผลให้บุคคลผู้นั้นสามารถเลือกอาชีพ ตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเขาเหล่านั้นมีวุฒิภาวะทางอาชีพ (Career Maturity) เพียงพอ ก็จะสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพบนพื้นฐาน

การพิจารณา ด้านความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ และการได้รับความรู้ จากการฝึกฝนอบรม ตลอดจนได้พิจารณาโอกาสการมีงานทำ จะช่วยให้เขาเกิดความพร้อมทางอาชีพ (Career Readiness) ได้แก่ การมีวุฒิภาวะทางด้านทัศนคติ และความสามารถของบุคคล ที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ แต่ถ้าเขาไม่มีวุฒิภาวะทางด้านทัศนคติ และการประเมินความสามารถทางอาชีพเพียงพอ เขาย่อมต้องการการสำรวจและพัฒนาทัศนคติ ความสนใจ บุคลิกภาพให้เพิ่มขึ้น ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ คือการได้พัฒนาความพร้อมทางอาชีพนั่นเอง (Crites, 1984)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) สมควรที่จะได้รับการเอาใจใส่ เกี่ยวกับการเลือกอาชีพเป็นอย่างยิ่ง จากสถิติการเลือกสายการเรียนของนักเรียนในปัจจุบันพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เลือกเรียนต่อสายสามัญ (ม.4-ม.6) เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แล้วสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแต่ละปี มีจำนวนถึง 130,000 คน ในขณะที่มหาวิทยาลัยของรัฐรับเข้าเรียนได้เพียงปีละ 39,445 คน รวมกับจำนวนที่นักเรียนมาสอบใหม่ หลังจากสอบไม่ได้ในปีก่อน ๆ มีจำนวนถึง 30,000 คน (ฝ่ายสถิติ ทบวงมหาวิทยาลัย, 2536) มีนักเรียนจำนวนมากที่พลาดจากการสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย อาจทำให้เป็นผลต่อจิตใจของนักเรียนไม่สามารถเลือกอาชีพ หรือทางเดินชีวิตให้แก่ตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมได้ ในขณะที่นักเรียนที่เลือกเรียนสายอาชีพ เมื่อสำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งเทียบเท่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6) เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว สามารถศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือสามารถทำงานได้ จากการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของนักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคหนองคาย ปีการศึกษา 2535 พบว่านักเรียนนักศึกษามีงานทำร้อยละ 100 (สรุปผลการติดตามผู้สำเร็จการศึกษา, 2535) ดังนั้นจึงควรที่จะมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกสายการเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมทางอาชีพให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้เขาได้สำรวจตนเองทำให้ทราบข้อมูลทางอาชีพ รู้จักตั้งเป้าหมาย และวางแผนทางอาชีพ เพื่อจะได้ไม่ผิดหวังในการเลือกสายการเรียน ถ้าหากได้ศึกษาตลอดจนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโลกของงาน

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2525) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าหากนักเรียนยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และโลกของงาน ก็จะไม่สามารถที่จะวางโครงการ หรือปรับตัวด้านอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และจากผลการวิจัยของ สวัสดิ์ เรืองฉาย (2519) และประสาธ อิศรปริดา (2523) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเลือกอาชีพของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาแสดงว่านักเรียนยังไม่ทราบว่าตนเองมีความสามารถ ความถนัดความสนใจ และบุคลิกภาพ เหมาะสมกับอาชีพใด ขาดรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลและพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการตัดสินใจและการวางแผนทางอาชีพทั้งนี้เพราะนักเรียนยังขาดการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ ไม่รู้ว่าตนเองมีความสนใจ ความถนัด เชาวนปัญญาและบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับอาชีพใด อาชีพที่ตนเองสนใจเป็นอย่างไร สำเร็จการศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพใดได้บ้าง ซึ่งรวมถึงการมีความรู้ในอาชีพตลอดจนการฝึกที่จะวางแผน ตั้งเป้าหมายในอาชีพ และการแก้ไขปัญหาทางอาชีพนั่นเอง

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือนักเรียนในการวางแผนการศึกษาและอาชีพไว้ว่า " หากนักเรียนไม่ได้รับการช่วยเหลือ ในการวางแผน การศึกษาและอาชีพโดยไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกของงานอาชีพอย่างเพียงพอ ต้องศึกษาเล่าเรียน หรือทำงานที่ตนเองไม่ถนัด ไม่มีใจรักแล้ว อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ไม่พอใจในงาน หรืออาจเปลี่ยนงานไปเรื่อยๆ เนื่องจากไม่มีความสอดคล้องกันระหว่างบุคลิกภาพของตน กับลักษณะของงาน นับว่าเป็นปัญหาน่าห่วงอย่างยิ่งในสังคมไทย"

จากการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปรากฏว่าปัญหาอย่างหนึ่งในการเลือกอาชีพของนักเรียนคือการหาข้อมูลทางอาชีพ(อรรธรรม ประคองเวช, 2521) การจัดสภาพการณ์ให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจ และมีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาข้อมูล เพื่อให้ เกิดความต้องการและความพอใจในการเลือกอาชีพ ซึ่งความต้องการ และความพอใจของบุคคลในการเลือกอาชีพ เกิดจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเขาวชน ได้แก่ ความถนัดในอาชีพ ความสนใจ บุคลิกภาพ และฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล รวมทั้งทัศนคติต่ออาชีพของบุคคลด้วย ดังนั้นควรมีการให้ข้อมูลทางอาชีพแก่นักเรียน

นักการศึกษาทางด้านอาชีพ ได้ให้คำแนะนำไว้ว่า บุคคลจะประสบความสำเร็จในงานอาชีพของตนเองได้นั้น ควรมีคุณสมบัติ 5 ประการรวมกัน คือมีทักษะในการทำงาน มีความรู้ทางเทคนิค มีเชาวนปัญญา มีมรรยาท และมีบุคลิกภาพที่ดี แต่บุคคลทุกคนจะมีคุณสมบัติดังกล่าวครบถ้วน

ทุกประการย่อมทำได้ยาก บางคนอาจมีบางอย่างมาก บางอย่างน้อย ไม่ได้สัดส่วนกัน จึงมีความแตกต่างในการประกอบอาชีพ และอาชีพนั้นมีมากมายหลายอย่าง จะต้องเลือกตามอัธยาศัยของตน เนื่องจากอาชีพบางอย่างต้องมีทักษะในการทำงานมาก บางอาชีพต้องใช้กำลังกายเป็นส่วนใหญ่ บางอาชีพต้องการความรู้ทางเทคนิคสูงหรือใช้เชาวน์ปัญญามาก ส่วนมรรยาทและบุคลิกภาพเป็นองค์ประกอบอันสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การทำงานมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้นในการเลือกอาชีพบุคคลจะต้องรู้จักตนเอง ควรสำรวจตนเองเสียก่อนว่าตนมีคุณสมบัติอย่างไรและอาชีพใดเหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีคุณสมบัติอย่างไร (Super, 1957 อ้างถึงใน พรรณราย ทรัพย์ะประภา, 2525)

การช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพมีหลายวิธี เช่น การแนะแนวอาชีพแบบกลุ่ม การใช้โปรแกรมการศึกษาทางอาชีพ การศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพเป็นรายบุคคล การแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มย่อย และการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม เป็นต้น

การช่วยเหลือบุคคล โดยวิธีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม (Group Career Counseling) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจทางอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดีกว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นรายบุคคล (Smith and Evan, 1973 อ้างถึงใน คณิงนิจ เนติประวัติ, 2535) เนื่องจากกระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการที่ช่วยบุคคลให้มีการพัฒนายอมรับและผสมผสานส่วนที่เป็นบุคลิกภาพของตนเองกับบทบาทในโลกของงานอาชีพ ทดสอบภาพพจน์ของตนเองกับภาพพจน์ความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อมภายนอก เพื่อนำมาซึ่งความพึงพอใจสู่ตน และสู่สังคม (Super, 1981 อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2528) ซึ่งไครท์ส (Crites, 1981) ได้สรุปว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพเป็นการสื่อสารที่มีความหมายระหว่างบุคคลในบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเอง ซึ่งผู้นำกลุ่มจะใช้ความรู้ของตนเองมาช่วยให้สมาชิกได้เข้าใจตนเอง ให้สามารถรับผิชอบในการตัดสินใจของตนเอง เข้าใจโลกของงาน และเลือกอาชีพได้ตรงตามความต้องการและความถนัดของตนเอง รูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มจึงเหมาะกับกลุ่มวัยรุ่น เพราะเป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระ แสวงหาการยอมรับ และการสนับสนุนจากเพื่อนจะเปิดเผยตนเองกับเพื่อนในวัยเดียวกัน มากกว่าผู้ใหญ่ เมื่ออยู่ในกลุ่มวัยเดียวกันจะกล้าแสดงออก และกล้าที่จะนำปัญหาต่าง ๆ มาอภิปราย และมักจะได้รับอิทธิพลความคิดจากกลุ่มวัยเดียวกันไปปฏิบัติ (วัชรีย์ ทรัพย์มี, 2522)

ผู้วิจัยในฐานะครูแนะแนววิทยาลัยเทคนิคหนองคาย สังกัดกรมอาชีวศึกษามีประสบการณ์ในการทำงาน และศึกษาปัญหาของนักเรียนนักศึกษา ที่ศึกษาสายอาชีวศึกษามาเป็นเวลา 12 ปี พบว่า นักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม. 3) เข้ามาศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาที่วิทยาลัยเทคนิคหนองคาย ส่วนหนึ่งยังขาดข้อมูลทางอาชีพเกี่ยวกับการเลือกเรียนสาขาต่างๆ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อสนเทศทางการศึกษาและอาชีพ ไม่รู้ว่าตนเองว่า มีความสนใจ ความถนัด เชาวินปัญญา และบุคลิกภาพ ที่เหมาะสมกับอาชีพใด เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถไปประกอบอาชีพใดได้บ้าง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มต่อความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ด้วยการใช้โปรแกรมกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ เพื่อที่จะนำผลของการวิเคราะห์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ แบบกลุ่มต่อความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและรวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมานำเสนอดังนี้

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม (Group career counseling)

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มหมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลที่มีความต้องการตรงกัน เกี่ยวกับการวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคต หรือต้องการจะแก้ปัญหาทางอาชีพ มาปรึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ให้การปรึกษาทำหน้าที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน ในการแสดงความรู้สึกความคิดเห็น และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จัดให้สมาชิกในกลุ่ม ทำทดสอบด้านการศึกษาและอาชีพ ตลอดจนการใช้ข้อสนเทศต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สมาชิกสามารถตัดสินใจทางอาชีพที่เหมาะสมได้ด้วยตนเอง (วัชร ทรัพย์มี, 2520 ; Healy, 1982 ; Tolbert, 1974)

องค์ประกอบของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม (วัชร ทรัพย์มี, 2520 ; Tolbert, 1974)

1. จุดมุ่งหมาย (Goal) โดยกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างแน่นอน และแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มทราบจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มอย่างทั่วถึง
2. กระบวนการ (Process) โดยเน้นในสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้สำรวจความรู้สึก ทักษะ และค่านิยมของตนเองในบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร
 - 2.2 การสนับสนุนให้สมาชิกแต่ละคนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยเน้นที่การให้ข้อมูลป้อนกลับ และยอมรับฟังข้อคิดเห็นจากสมาชิกอื่นเกี่ยวกับการวางแผน และการกำหนดเป้าหมายทางอาชีพ
 - 2.3 การให้สมาชิกได้พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางโครงการประกอบอาชีพ หรือปัญหาทางอาชีพของสมาชิกแต่ละคน
 - 2.4 การสนับสนุนให้สมาชิกได้พิจารณาข้อมูลทางอาชีพ การศึกษา หรือแหล่งฝึกงาน
 - 2.5 การฝึกทักษะการตัดสินใจโดยให้สมาชิกนำข้อมูลทางอาชีพและข้อมูลส่วนตัวมาช่วยในการตัดสินใจ
3. การรักษาความลับ (Confidentiality) โดยสมาชิกจะต้องรักษาความลับเกี่ยวกับเรื่องราวที่อภิปรายกันในกลุ่ม และไม่บังคับให้สมาชิกเปิดเผยข้อมูล แต่สมาชิกมีสิทธิจะเปิดเผยความรู้สึกนึกคิด และข้อมูลต่าง ๆ แก่กลุ่มได้ตามขอบเขตที่เขายินดีจะเปิดเผย
4. สมาชิก (Membership) จำนวนสมาชิกควรอยู่ระหว่าง 6 ถึง 10 คนจึงจะเป็นกลุ่มที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กันและให้ข้อมูลป้อนกลับต่อกัน ควรเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกแตกต่างกัน (heterogeneity) ในเรื่องเพศ แต่มีความเหมือนกัน (homogeneity) ในเรื่องของปัญหาหรือความต้องการที่ตรงกันของสมาชิก โดยสมาชิกกลุ่มมีหน้าที่ดังต่อไปนี้
 - 4.1 แลกเปลี่ยนความรู้สึกและความคิดเห็นต่อกัน
 - 4.2 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และให้ข้อมูลแก่กลุ่ม
 - 4.2 มีความรับผิดชอบต่อกัน รู้จักฟังสรุปและสานประโยชน์ต่อกัน

4.4 รักษาความลับเกี่ยวกับเรื่องราวที่อภิปรายกันในกลุ่ม

5. ผู้นำกลุ่ม (The Leader) เป็นผู้มีความรู้ทั้งในเรื่องการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม (Group Counseling) และข้อมูลทางอาชีพ (Career information) โดยผู้นำกลุ่มมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

5.1 สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์กัน และสามารถสำรวจตนเองในด้านต่าง ๆ

5.2 เสนอข้อมูลทางอาชีพที่สมาชิกต้องการ

5.3 ช่วยให้ผู้สมาชิกเรียนรู้กลวิธีการตัดสินใจทางอาชีพ

6. ระยะเวลาในการเข้ากลุ่ม (Scheduling) ในการเข้ากลุ่มแต่ละครั้งไม่ควรนานเกินไป ควรจะประมาณ 1 ชั่วโมงต่อครั้ง ต่อสัปดาห์ไม่ควรกำหนดจำนวนครั้ง แต่ที่นิยมใช้ในทางปฏิบัติจะกำหนดไว้ประมาณ 8 ถึง 12 ครั้ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และธรรมชาติของสมาชิกในกลุ่ม

รูปแบบและกระบวนการในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีหลายแนวความคิด ได้แก่ แนวคิดวิเคราะห์องค์ประกอบ (Trait and Factors Approach) ของแพตเตอร์สันและคาร์เลย์ (patterson and Darley, 1936) แนวคิดแบบยึดผู้มาขอปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (Client-centered Approach) ของโรเจอร์ส (Rogers, 1951) แนวคิดจิตวิเคราะห์ (Psychodynamic Approach) ของบอร์ดิน (Bordin, 1968) แนวคิดแบบพฤติกรรม (Behavioral Approach) ของกู๊ดสไตน์ (Goodstein, 1972) และแนวพัฒนาการ (Developmental Approach) ของซูเปอร์ (Super, 1940)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ตามแนวของไครท์ส (Crites) ซึ่งไครท์ส ได้นำมาจากการศึกษาพื้นฐานทฤษฎีพัฒนาการและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการ (Developmental Career Counseling) ของซูเปอร์ (Super, 1940) จึงขออธิบายทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการ ดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ (Super's Theory of Vocational Development)

ซูเปอร์ (Super) ได้นำความรู้ทางด้านจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) และทฤษฎีความความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept Theory) จากความคิดของ โรเจอร์ส (Rogers, 1951 อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2528) ที่ว่า "พฤติกรรมเป็นผลสะท้อนของความพยายามของบุคคล ในการเสริมสร้างความคิดในการประเมินค่าตนเอง หมายถึงคนเราจะทำพฤติกรรมใดก็ตามมักจะ เป็นตามแนวคิดที่เราเชื่อเกี่ยวกับตนเอง ถ้าเราประเมินค่าว่าเราเป็นคนกล้า มีความเชื่อมั่นเราก็จะสามารถแสดงพฤติกรรมที่กล้าออกมาได้"

ดังนั้น ในการเลือกอาชีพ เราจะเลือกอาชีพที่ตรงกับความเชื่อที่ตัวเองประเมินไว้ เช่น ถ้าตัวเราคิดว่ามีนิสัยชอบเสี่ยง อาชีพที่เลือกจะเปิดโอกาสให้เราได้แสดงออกเรื่องความเสี่ยงของเราก็ได้

อิทธิพลที่มีผลต่อทฤษฎีของซูเปอร์อีกประการหนึ่ง คือแนวความคิดทางด้านพัฒนาการของบุคคลของ ชาร์ลลอทท์ บัวเลอร์ (Buehler, 1933) ซึ่งเสนอเรื่องเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการว่าชีวิตบุคคลสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่(นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2528) ระยะการเจริญออกมา ระยะการสำรวจ ระยะความมั่นคงและระยะการเสื่อมถอย

ซูเปอร์ได้นำแนวคิดทางด้านพัฒนาการทั้ง 4 ระยะมารวมไว้ในทฤษฎีพัฒนาการของเขาและอธิบายเพิ่มว่าทุกระยะจะมีการพัฒนาการความคิดและกิจกรรมทางด้านอาชีพ (Vocational Task) เป็นขั้นตอนควบคู่กับระยะของพัฒนาการทางการเจริญเติบโตด้านอื่นๆ ด้วย ซูเปอร์มีความเชื่อว่าในทุกระยะของพัฒนาการบุคคลจะต้องมีการกิจทางด้านอาชีพเกิดควบคู่ไปด้วย เขาได้เสนอขั้นตอนไว้ดังนี้ คือ

1. ตัวเลือกทางอาชีพมีความเด่นชัดมากขึ้น (Crystallization of Vocational Preference) อายุ 14-18 ปี บุคคลเริ่มมีความคิดว่า งานบางชนิดเหมาะแก่เขามากกว่าอย่างอื่น พัฒนาการความคิดรวบยอดของตนเอง และเริ่มเสาะแสวงหาการศึกษาที่เหมาะสม ตระหนักในเรื่ององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการไปสู่จุดมุ่งหมายทางอาชีพของเขา และเริ่มการวางแผนทางอาชีพของตนเอง

2. ตัวเลือกทางอาชีพจะมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น (Specification) ระหว่างอายุ 18-20 ปี มีความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจงไปได้ไม่กว้างและกลุ่มเครือเหมือนสมัยก่อน เช่น แต่เดิมอาจชอบเรียนสาขาวิทยาศาสตร์ แต่ในช่วงนี้สามารถบอกได้ว่าสนใจทางจักขุแพทย์ เป็นต้น มีการตัดสินใจและตระหนักในความสามารถของตนเองว่า จะไปในทิศทางอาชีพที่สนใจได้หรือไม่ มั่นใจมากขึ้นในทางเลือกของตน

3. ดำเนินตามแผนที่วางไว้ (Implementation) อายุ 21-24 ปี มีความต้องการที่จะดำเนินตามแผนทางอาชีพ ที่ได้เลือกแล้ว รู้ความต้องการ และวางแผนที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ

4. สร้างความมั่นคงถาวรของตัวเลือก (Stabilization) อายุ 23-25 ปี ปักหลักมั่นคงในอาชีพที่ได้เลือกแล้ว ใช้ความรู้ความสามารถเต็มที่ในงานที่ทำสร้างความมั่นคงและปักแผ่นในการทำงาน

5. สร้างความแข็งแกร่งและก้าวหน้า (Consolidation) อายุตั้งแต่ 35 ปี ขึ้นไป มีความต้องการความแข็งแกร่งและก้าวหน้าในที่การงาน มีการวางแผนเพื่อความก้าวหน้า และไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

ตามความเชื่อของซูเปอร์นั้น บุคคลเมื่อผ่านขั้นต่าง ๆ ของชีวิต จะต้องมีการกิจทางด้านอาชีพที่ต้องทำ ในเช่นเดียวกับภารกิจของชีวิตด้านอื่น ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น ถ้าเป็นเด็กในวัยรุ่นก็มักจะมีภารกิจที่ยังต้องแสวงหาค้นคว้าอาชีพต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุดและเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้นภารกิจทางอาชีพของบุคคลก็เปลี่ยนไป จากการแสวงหากลายเป็นการสร้างความมั่นคง และความก้าวหน้าให้กับชีวิตการทำงานของตนเองในที่สุด

ซูเปอร์ เสนอว่า พัฒนาการทางอาชีพเป็นพัฒนาการด้านหนึ่งของมนุษย์ เช่นเดียวกับการพัฒนาการด้านอื่น ๆ และจะดำเนินต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ซูเปอร์ ได้รวบรวมองค์ประกอบของทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ แล้วเสนอเป็นหลักการพื้นฐานของทฤษฎี 10 ประการดังนี้ (Super, 1979 อ้างถึงในพรหมฉาย ทรัพย์ะประภา, 2531)

1. บุคคลมีความแตกต่างกันในความสามารถความสนใจ และบุคลิกภาพ
2. คุณสมบัติที่ต่างกันของบุคคล ทำให้บุคคลมีคุณสมบัติเหมาะสมกับลักษณะอาชีพที่แตกต่างกัน

3. อาชีพแต่ละอาชีพต้องการคุณลักษณะของ ความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพแตกต่างกัน ทำให้บุคคลแต่ละคนสามารถมีอาชีพได้หลายอย่าง และบุคคลหลาย ๆ คน ก็สามารถเข้าไปทำงานในอาชีพใดอาชีพหนึ่งได้
4. ความสนใจและความสามารถ ที่จะประกอบอาชีพ และทัศนคติของบุคคลเหล่านั้น จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และประสบการณ์ทำให้การเลือกอาชีพและการปรับตัวเป็นกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่องกันไป
5. กระบวนการดังกล่าวอาจสรุปได้ด้วยขั้นตอนของชีวิตดังต่อไปนี้
 - 5.1 ระยะเวลาเจริญงอกงาม (Growth stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึง 14 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เริ่มมีพัฒนาการทัศนคติโดยผ่านการเลียนแบบจากครอบครัวและกิจกรรมในโรงเรียน
 - 5.2 ระยะเวลาสำรวจ (Exploration stage) เริ่มตั้งแต่อายุ 15 ถึง 24 ปี เป็นระยะการสำรวจเกี่ยวกับงานทั่ว ๆ ไป เริ่มแสวงหาข้อมูล และประสบการณ์จากการทำงาน และนำมาประเมินตนเอง โดยจะเริ่มจากการก่อร่างสร้างตัว เพื่อฝัน ลองเลือก และเป็นจริง
 - 5.3 ระยะเวลาวางรากฐาน (Establishment) เริ่มตั้งแต่อายุ 25 ถึง 44 ปี เป็นระยะแสวงหาอาชีพที่มั่นคงและหาโอกาสก้าวหน้า โดยแบ่งออกเป็นขั้นทดลองและคงที่
 - 5.4 ระยะเวลาดำรงรักษา (Maintenance stage) เริ่มตั้งแต่อายุ 45 ถึง 64 ปี บุคคลจะยึดมั่นในอาชีพเดิม ความคิดเกี่ยวกับตัวเองและงานอาชีพ จะมีการปรับตัวผสมผสานต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ
 - 5.5 ระยะเวลาประสิทธิภาพในการทำงานลดลง (Decline stage) เริ่มตั้งแต่ 65 ปี จนกระทั่งตาย เป็นช่วงที่สุขภาพร่างกายและพลังใจเริ่มเสื่อมลง อาจหางานอดิเรกมาทดแทนงานประจำ
6. ธรรมชาติของแบบแผนหรือรูปแบบทางอาชีพของบุคคล ถูกกำหนดโดยระดับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดา สมรรถภาพทางสมอง คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ และโอกาสต่าง ๆ ที่เขามี

7. พัฒนาการตามขั้นตอนของแต่ละช่วงชีวิตนั้น สามารถได้รับการช่วยเหลือด้วยการเอื้ออำนวยส่งเสริมกระบวนการทางวุฒิภาวะ ด้านความสามารถและความสนใจรวมทั้งการช่วยเหลือ โดยการทดสอบและการพัฒนาอัตมโนทัศน์
8. กระบวนการพัฒนาการทางอาชีพแท้ที่จริงก็คือ การพัฒนาและการส่งเสริมอัตมโนทัศน์ ซึ่งเป็นกระบวนการประเมินผลจากจากแสดงบทบาทนั้น ๆ ว่าได้รับการยอมรับจากผู้อื่นอย่างไร
9. การเข้าสู่อาชีพของบุคคล เป็นการแสดงบทบาทที่เกิดจากกระบวนการผสมผสานระหว่างตัวบุคคลกับปัจจัยทางสังคมและระหว่างอัตมโนทัศน์กับความเป็นจริงไม่ว่าจะเป็นบทบาทในความคิดฝัน การสัมภาษณ์เพื่อปรึกษาหารือหรือกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น ในชั้นเรียน และการประกอบอาชีพ
10. ความพึงพอใจในงานและความพึงพอใจในชีวิตส่วนบุคคล ขึ้นอยู่กับการแสดงออกซึ่งความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกลักษณะ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับชนิดของงาน และบทบาทต่าง ๆ จากประสบการณ์ในระยะเจริญงอกงาม และในระยะสำรวจที่ช่วยให้บุคคลได้พิจารณาความเหมาะสม และเกิดความพึงพอใจ

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการ (Developmental Career Counseling)

ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มนั้น ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Trait and Factor Approach) หรือแนวคิดที่ยึดผู้มาขอปรึกษาเป็นศูนย์กลาง (Client-centered Approach) ต่างก็ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือเน้นเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกอาชีพ แม้ว่าแนวคิดเชิงจิตวิเคราะห์ (Psychodynamic) จะกล่าวว่า พัฒนาการมนุษย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพแต่ไม่ได้อธิบายหรือชี้แจงความสัมพันธ์ของการพัฒนาการและการเลือกอาชีพ มีแนวคิดที่อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพัฒนาการมนุษย์และการเลือกอาชีพ คือแนวคิดทางการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการ (Developmental Career Counseling) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการทั่ว ๆ ไปของอาชีพที่มีจุดประสงค์โดยเฉพาะและสามารถแยกเป็นขั้นตอน วิธีการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

การศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวคิดพัฒนาการทางอาชีพ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ การสื่อสาร และสัมพันธภาพและจะเน้นที่พัฒนาการเป็นสำคัญจะพิจารณาพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ควบคู่กันไป

การศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการทางอาชีพ กล่าวถึงความสัมพันธ์ในช่วงเวลาในแต่ละขั้นของการพัฒนาการของมนุษย์ และการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมด้านต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงาน การโยกย้ายงาน การเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล และสังคม ซึ่งใช้เวลายาวนาน

รูปแบบของการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการ (Model of Developmental Career Counseling)

ซูเปอร์ (Donald E. Super) ได้เสนอหลักการพื้นฐานของการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการ เมื่อต้นปี 1940 ซึ่งเป็นช่วงที่แนวคิดวิเคราะห์องค์ประกอบ (Trait and Factor) กำลังได้รับความนิยมสูงสุด ซูเปอร์ได้ประยุกต์ผลงานของบุเลอร์ (Buchler, 1933) ที่กล่าวถึงสถานะแต่ละขั้นตอนของชีวิต ในการวิเคราะห์พฤติกรรมทางอาชีพและได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ ชื่อ "The Dynamics of Vocational Adjustment" (1942)

งานของซูเปอร์ คือ Appraising Vocational Fitness (1949) เป็นงานที่ได้ชื่อว่าเป็นแนวคิดที่ดีที่สุดใน การช่วยเหลือบุคคลในการประเมินการเลือกอาชีพโดยการทดสอบทางจิตวิทยา จิตวิทยาพัฒนาการและการมีความกระจ่างในตนเอง (Self Concept)

ซูเปอร์ได้กล่าวถึงธรรมชาติของความสนใจ (Nature of Interests) ว่า เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบประสาทภายในและต่อมไร้ท่อ กับโอกาสและการประเมินทางสังคมเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความสนใจที่แท้จริงในกลุ่มวัยรุ่น (Crystallization of interest)

นอกจากนี้ซูเปอร์ (1957) ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวพัฒนาการ ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการพัฒนาการทางอาชีพทั้งหมด ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย สิ่งที่นักจิตวิทยาการปรึกษาคควรคำนึงในการให้คำแนะนำในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพควรเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กเป็นต้นมา และต่อไปจนกระทั่งถึงวัยหลังเกษียณอายุการทำงาน ซูเปอร์กล่าวว่าพัฒนาการทางอาชีพ เป็นพัฒนาการที่ดำเนินติดต่อกันไปเป็นช่วงระยะเวลา ยาวนานของตลอดช่วงชีวิต สัมพันธภาพระหว่างนักจิตวิทยาการปรึกษาและผู้มาขอปรึกษาเป็นสิ่งที่มีลักษณะต่อเนื่องไม่มีสิ้นสุดเหมือนแพทย์ และทนายความที่ต้องติดตามดูแลคนไข้และลูกความตลอดระยะเวลา ยาวนาน

นักจิตวิทยาการปรึกษา ต้องเป็นแบบของการให้ข้อมูลทางการศึกษาและอาชีพที่จะช่วยให้ผู้มาขอปรึกษา รับทราบข้อเสนอนะเกี่ยวกับอาชีพและการทำงาน นักจิตวิทยาการปรึกษา ควรคำนึงถึงกรอบแนวคิดเดิม และการหาทางออกในการแก้ปัญหาของผู้มาขอปรึกษาที่เคยมีปัญหาค้ำคลึงกันและคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคล เช่น สภาพแวดล้อมและค่านิยมทางสังคม

นักจิตวิทยาปรึกษาและผู้มาขอปรึกษา จะสามารถร่วมมือกันในการปรับปรุงตนเอง และเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการดำเนินชีวิตของผู้มาขอปรึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อได้รับการพัฒนาตามรูปแบบของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการทางอาชีพบนพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ การวินิจฉัย (Diagnosis) กระบวนการ (Process) และผลที่คาดว่าจะได้รับ (Outcomes)

1. การวินิจฉัย (Diagnosis) ซูเปอร์จะใช้คำว่า การประเมิน (Appraisal) แทนคำว่า การวินิจฉัย (Diagnosis) ซึ่งมีความหมายอย่างเดียวกัน ได้อธิบายสภาวะปัญหาของผู้รับคำปรึกษา 3 ด้าน ได้แก่

1. การประเมินปัญหา (Problem Appraisal) เป็นการประเมินปัญหาต่าง ๆ ของผู้มาขอปรึกษาซึ่งแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

2. การประเมินบุคคล (Person Appraisal) เป็นการประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลโดยใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยาหรือจากข้อมูลด้านอื่นทางสังคม รวมทั้งข้อมูลจากการศึกษารายกรณี

3. การประเมินเหตุการณ์ล่วงหน้า (Prognostic Appraisal) นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินบุคคลตามที่ได้กล่าวมาแล้วมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดความสำคัญหรือความพึงพอใจในการประกอบอาชีพในอนาคต

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินเป็นสิ่งที่สำคัญ Super เชื่อว่าการที่จะเข้าใจว่ามนุษย์จะทำอะไรในอนาคต ควรจำเป็นต้องเข้าใจว่าเขาได้ทำอะไรลงไปบ้างในอดีต และวิธีการหนึ่งที่จะทำความเข้าใจการกระทำในอดีตของบุคคลได้ ก็คือการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและพัฒนาการทางคุณลักษณะต่าง ๆ ของเขามาสนับสนุนสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้เกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น พัฒนาการทางบุคลิกภาพของคน การประเมินที่ดีที่สุด คือ นักจิตวิทยาการปรึกษาต้องเอื้ออำนวยให้ผู้มาขอปรึกษาได้มีส่วนร่วมด้วยนั่นเอง

2. กระบวนการ (Process) เป็นการเอื้อให้ผู้มาขอปรึกษามีพัฒนาการทางอาชีพ ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพนั้น เทคนิควิธีที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาวะทางอาชีพของผู้มาขอปรึกษา หากเขายังมีบุคลิกภาวะไม่เหมาะสม การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพก็ไม่สามารถช่วยให้เขาพัฒนาได้เท่าที่ควร

กระบวนการพัฒนาการทางอาชีพพัฒนามาจากการให้ข้อมูลข้อสนเทศและความพร้อมเพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพที่นักจิตวิทยาการปรึกษาทางอาชีพจะนำมาใช้เป็นการเริ่มต้นในกระบวนการปรึกษา เพื่อให้ผู้มาขอปรึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยจะเน้นการให้ข้อมูลเบื้องต้น การสำรวจตนเอง สำรวจความรู้ในโลกของงาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้มาขอปรึกษาเข้าใจตนเอง และโลกของงานอาชีพสามารถหาหนทางเลือกสำหรับตนเองได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับบุคคลที่มีบุคลิกภาวะเหมาะสมแล้ว นักจิตวิทยาการปรึกษาเพียงแค่ช่วยให้เขาใช้แบบทดสอบรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเขาเอง และจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้เขา เขาก็จะสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างมีหลักการและเหมาะสม

3. ผลที่คาดหวัง (Outcomes) เป็นกระบวนการพัฒนาการทางอาชีพมีการพัฒนามาจากข้อมูลข้อสนเทศและการมีความพร้อมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ จุดมุ่งหมายของแนวคิดพัฒนาการ

ทางอาชีพนี้ คือ การเอื้อต่อการเกิดพัฒนาการทางอาชีพของผู้มาขอปรึกษา ช่วยให้บุคคลมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมซึ่งประเมินได้จากการใช้แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ (Career Maturity Inventory)

ซูเปอร์สรุปเป้าหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพตามแนวพัฒนาการทางอาชีพไว้ว่า เป็นการช่วยผ่อนคลายความเครียดในใจให้ผู้มาขอปรึกษากระจ่างในตนเอง เกิดการตระหนักรู้ในอาชีพช่วยสนับสนุนให้บุคคลประสบความสำเร็จ ให้กำลังใจหรือก่อให้เกิดการปรับตัวที่เหมาะสม เป็นการเตรียมตัวเพื่ออาชีพ ทำให้ผู้มาขอปรึกษาสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ ในการเผชิญปัญหาชีวิตได้ดีขึ้น และเสนอว่าการใช้ส่วนที่ดีของมนุษย์ เพื่อส่งเสริมมนุษย์นี้ จะให้ผลดีกว่า เน้นถึงความอ่อนแอของเขา

วิธีการ (Methods)

แนวคิดพัฒนาการทางอาชีพได้มาจากแนวคิดหลายแนวคิดซึ่ง Super นำมาสังเคราะห์สรุปได้ว่า หลักการพื้นฐานที่เชื่อว่ามนุษย์มี 2 ส่วนคือ อารมณ์ และเหตุผล ดังนั้นในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพที่จะมีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 2 อย่างนี้ มีการสร้างรูปแบบของคำถามที่จะช่วยเป็นสื่อกลางและเอื้อต่อการเปิดเผยตนเอง ดังนี้

- ฉันคิดว่าฉันเป็นคนประเภทใด
- ฉันมีค่านิยมและความต้องการเช่นไร
- ฉันมีความสนใจและความถนัดด้านใด

วิธีการต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. เทคนิคการสัมภาษณ์
2. การแปลผลจากแบบสอบถาม
3. การให้ข้อมูลทางอาชีพ

ไครท์ส ได้นำทฤษฎีพัฒนาการและแนวคิดการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ แบบกลุ่ม ตามแนวพัฒนาการมาพัฒนาเป็นการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มและผู้วิจัยนำมาเป็นพื้นฐาน ในการสร้างเป็นโปรแกรมกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ ผู้วิจัยจึงขอเสนอการศึกษาเชิง จิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวของไครท์ส (Crites's Model) ดังนี้

การศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามรูปแบบของไครท์ส (Comprehensive of Group Career Counseling)

ถึงแม้ว่างานเขียนที่เกี่ยวกับ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มจะมีมานานแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากยังขาดการส่งเสริมการรวบรวมและการประมวลความคิด เกี่ยวกับการตัดสินใจในการแก้ปัญหาทางอาชีพตลอดจนการนำมาใช้อย่างจริงจัง เพราะเป็นการยากที่จะ ปรับใช้ในให้บริการ เกี่ยวกับการตัดสินใจทางอาชีพของบุคคล (Bennett, 1963) ด้วยเหตุนี้ จอห์น โอ ไครท์ส (John O.Crites, 1978) จึงได้เสนอรูปแบบของการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ทางอาชีพแบบกลุ่ม ที่มีการผสมผสานแนวคิดและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน ด้วยการพัฒนารูปแบบของ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม โดยอาศัยหลักการพื้นฐาน 2 ประการ ได้แก่ การ เลือกประเภทอาชีพและกระบวนการเลือกอาชีพ

รูปแบบ (Models) รูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ตามแนวของไครท์สมี รูปแบบตามหลักการดังนี้

1. การเลือกประเภทอาชีพ (Career Choice Content) ได้แก่ การที่นักเรียน บอกว่า ตนเองจะเลือกอาชีพอะไร การเลือกอาชีพ เป็นผลมาจากการตอบคำถามในลักษณะที่ว่า "เธอตั้งใจจะประกอบอาชีพอะไรหลังจากจบการศึกษาแล้ว" ซึ่งคำตอบมักจะเป็นประเภทของอาชีพ เช่น วิศวกร พยาบาล แพทย์ ช่างเทคนิค เกี่ยวกับการเลือกอาชีพนี้ หากนักเรียนไม่สามารถ ตัดสินใจด้วยตนเองได้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการในการเลือกอาชีพมาช่วยในการตัดสินใจ

2. กระบวนการเลือกอาชีพ (Career Choice Process) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพ ได้อย่างเหมาะสม และมีหลักเกณฑ์ โดยมุ่งเน้นการประเมินตนเองทางด้านต่าง ๆ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน รู้จักโลกของงาน รู้จักตั้งเป้าหมายในการเลือกอาชีพ วางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการเลือกอาชีพ

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จะเน้นเกี่ยวกับคะแนนจากการทดสอบความสนใจทางอาชีพ ความถนัด เชาว์ปัญญา และด้านอื่นๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจได้ดีขึ้น

กระบวนการ (Methods)

ทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดของไครท์ส จะเน้นกระบวนการเลือกอาชีพมากกว่าการเลือกประเภทของอาชีพ กระบวนการจะเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมกันระหว่างสมาชิกกับสมาชิกและสมาชิกกับผู้นำกลุ่ม วิธีการที่ผู้นำกลุ่มใช้อำนวยความสะดวกตัดสินใจในการเลือกอาชีพ คือวิธีการประเมินตามมาตรวัดทัศนคติต่ออาชีพและการประเมินความสามารถทางอาชีพ

ทัศนคติในการเลือกอาชีพ (Career Choice Attitudes) หมายถึงการที่บุคคลมีแนวโน้มในการตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ

1. การมีส่วนร่วมของบุคคล ในการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องใน กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Involvement in Career Decision Making)
2. การมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ด้วยตนเอง โดยไม่ขึ้นอยู่กับผู้ใด (Independence in Career Decision Making)
3. การมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Orientation to Career Decision)
4. การมีหลักการในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยจะคำนึงถึงปัจจัยบางอย่างที่เกี่ยวข้อง เช่น ความสนใจในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง (Compromise in Decision Making)

5. การตัดสินใจเลือกอาชีพ (Decisiveness in Career Decision Making)

เป็นการใช้ความรู้ความเข้าใจ จากข้อมูลส่วนตัว และข้อมูลทางอาชีพ มาตัดสินใจในการเลือกอาชีพ การประเมินความสามารถทางการเลือกอาชีพ (Career Choice Competencies) ได้แก่

1. การรู้จักตนเอง (Self Appraisal) หมายถึงการรู้จักตนเองว่ามีความถนัด ความสนใจ เซวณปัญญา และบุคลิกภาพเป็นอย่างไร รวมทั้งสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม
2. ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (Occupational Information) ได้แก่การได้รับข้อมูล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอาชีพและโลกของงาน ลักษณะงาน ค่าจ้าง และความต้องการในตลาดแรงงาน
3. การตั้งเป้าหมายในการเลือกอาชีพ (Goal Selection) ได้แก่ การที่บุคคล สามารถนำข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางอาชีพ มาพิจารณาในการตั้งเป้าหมายอาชีพทั้งเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว
4. การวางแผนทางอาชีพ (Planning) ได้แก่ การที่บุคคลสามารถนำเป้าหมาย ที่ตั้งไว้มาวางแผนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
5. การแก้ปัญหาทางอาชีพ (Problem Solving) ได้แก่ การที่บุคคลสามารถนำ ความรู้ความเข้าใจและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ทางอาชีพ มาใช้ในการแก้ปัญหาทางอาชีพได้

สำหรับวิธีการ และรูปแบบของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ ไครท์ส (Crites 1981) ได้จัดรูปแบบเป็นขั้นตอนต่าง ๆ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นวินิจฉัย (Diagnosis)
2. ขั้นกระบวนการ (Process)
3. ขั้นผลที่คาดหวัง (Outcomes)

1. ขั้นวินิจฉัย (Diagnosis) หมายถึง การวิเคราะห์ประเภทของปัญหา แบ่ง ออกเป็น

1.1 Differential Diagnosis ความแตกต่างของปัญหาเป็นการตอบ คำถามว่าปัญหาคืออะไร ซึ่งนักจิตวิทยาการปรึกษาจะต้องแยกประเภทของปัญหาตามลักษณะของปัญหา ตามการตัดสินใจของผู้มาขอปรึกษา มี 2 ประเภท คือ

1.1.1 Undecided ได้แก่ ปัญหาของกลุ่มผู้ที่ยังตัดสินใจไม่ได้ เช่น นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่เขายังไม่รู้ว่าจะประกอบอาชีพใด เมื่อเรียนจบ

1.1.2 Unrealistic ได้แก่ ปัญหาประเภทที่เรียกว่าตัวเลือกที่ไม่ตรงความเป็นจริง เช่น นักเรียนอยากเรียนแพทย์แต่เขามีคะแนนการเรียนต่ำ

1.2 Dynamic Diagnosis เป็นการตอบคำถามว่าเหตุใดบุคคลจึงมีปัญหาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับระดับความวิตกกังวล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวข้องกับอาชีพ เช่น บุคคลที่ไม่สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้ เนื่องจากเขามีความวิตกกังวลสูง หรือเขาไม่มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพ หรือโลกของงานเลย

1.3 Decisional Diagnosis กระบวนการวินิจฉัยในการตัดสินใจของบุคคล ซึ่งนักจิตวิทยาการศึกษาจะพยายามค้นหาว่าผู้มาขอปรึกษามีกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างไรเพื่อจะได้ช่วยเหลือได้ ซึ่งมักจะใช้แบบทดสอบเข้ามาช่วยในการวินิจฉัย

สรุปแล้วกระบวนการในการวินิจฉัยนี้ทั้ง 3 ขั้นตอน จะช่วยให้นักจิตวิทยาการศึกษาทราบว่าอะไรคือปัญหาของผู้มาขอปรึกษา เหตุใดจึงเกิดปัญหาและจะช่วยเหลือในจุดใดบ้าง

2. ขั้นตอนกระบวนการช่วยเหลือ (Process)

พื้นฐานของกาให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม คือ การสัมภาษณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักจิตวิทยาการศึกษาและผู้มาขอปรึกษา ซึ่งกระบวนการช่วยเหลือเป็นช่วงที่สำคัญที่เกิดระหว่างการสัมภาษณ์ซึ่งแบ่งออกเป็น

1. ขั้นการเก็บข้อมูลขั้นแรก เพื่อทราบข้อมูลของผู้มาขอปรึกษาเป็นการทำความรู้จัก สร้างความคุ้นเคย อาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบทดสอบ
2. แปลผลจากแบบทดสอบขั้นกลาง เป็นระยะที่ช่วยทำให้ปัญหากระจ่างชัด
3. ให้ความกระจ่างเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพขั้นสุดท้ายการช่วยกันแก้ปัญหา

3. ผลที่คาดหวังจากการรับการศึกษา (Outcomes)

ผลของการปรึกษาทางอาชีพ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายลักษณะของปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

จากรูปแบบของกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ดังกล่าวนี้ สามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ด้านความรู้ความเข้าใจในตนเอง (Self-Appraisal) คือการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจในตนเองเกี่ยวกับปัญหาที่ตนเองต้องการจะแก้ไข ได้แก่ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ บุคลิกภาพ เชาวน์ปัญญาและค่านิยมในอาชีพของตน
2. ความรู้ความเข้าใจในโลกกว้างทางการศึกษาและอาชีพ (Occupational Information) คือ การที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการศึกษาต่อ และแนวทางการประกอบอาชีพ โลกของงานอาชีพ ลักษณะของงานเมื่อก้าวไปสู่โลกของงาน หรือรู้จักแหล่งฝึกงานที่จะนำไปสู่อาชีพแขนงต่าง ๆ รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่าในการทำงานและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ
3. การตั้งเป้าหมายในอาชีพ (Goal Selecting) เมื่อนักศึกษามีความรู้ และความเข้าใจตนเองเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพแล้วสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตั้งเป้าหมายอาชีพของตนเองต่อไป
4. การวางแผนอาชีพ (Planing) คือการที่บุคคลนำความรู้เกี่ยวกับทักษะและการตัดสินใจจากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางอาชีพไปใช้ในการวางแผน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้
5. การแก้ปัญหา (Problem Solving) คือ การที่บุคคลสามารถตั้งเป้าหมายอาชีพได้เหมาะสม และมีความสามารถในการแก้ปัญหาในการเลือกอาชีพของตนอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างโปรแกรมกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นโปรแกรมกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ ให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย
 1. รูปแบบของโปรแกรมกิจกรรมพัฒนาการทางอาชีพที่มีองค์ประกอบของกิจกรรมจากการให้สมาชิกได้รู้จักตนเองมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพสามารถนำมาตั้งเป้าหมายอาชีพ วางแผน อาชีพ และแก้ปัญหาปัญหาทางอาชีพได้
 2. วิธีการดำเนินกิจกรรม ตามโปรแกรมพัฒนาการทางอาชีพ โดยวิธีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม การใช้แบบทดสอบ การให้ข้อสนเทศ การทัศนศึกษา และใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม ขณะร่วมกิจกรรมตามโปรแกรม

จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น พัฒนาการทางอาชีพเป็นกระบวนการที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปตลอดช่วงชีวิตของบุคคล ดังนั้น เพื่อให้บุคคลมีพัฒนาการทางอาชีพที่เหมาะสมกับวัยในแต่ละช่วงชีวิต จึงจำเป็นที่จะหาวิธีการส่งเสริมพัฒนาการทางอาชีพ (Osipow, Walsh and Tosi, 1980) ซึ่งมีหลายรูปแบบ จากการศึกษางานวิจัย การวิเคราะห์การส่งเสริมพัฒนาการทางอาชีพ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีความพร้อมทางอาชีพให้เพิ่มขึ้นนั้น สามารถแบ่งวิธีส่งเสริมพัฒนาการทางอาชีพ ได้ 2 ประเภท ตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังนี้

1. วิธีจัดการแบบสมาชิก มีความสัมพันธ์กัน (Interaction intervention) หมายถึง การจัดประสบการณ์ทางอาชีพที่มุ่งเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้เอื้ออำนวยให้สมาชิกอภิปราย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และความรู้สึกต่อกัน ได้มีโอกาสช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการแก้ปัญหาทางอาชีพ ได้แก่ กระบวนการในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาอาชีพแบบกลุ่ม และการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มย่อย เป็นต้น

2. วิธีจัดการแบบสมาชิก ไม่ปฏิสัมพันธ์ (Non-interaction intervention) หมายถึง การจัดประสบการณ์ทางอาชีพ ที่มุ่งเน้นการให้ข้อมูลโดย ให้นักเรียนเป็นผู้พิจารณา และไตร่ตรองด้วยตนเอง ได้แก่ การแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มใหญ่ และการจัดโปรแกรมการศึกษาด้วยตนเอง เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งเสริมพัฒนาการทางอาชีพ ให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้วยวิธีการจัดการแบบสมาชิกมีความสัมพันธ์กัน (Interaction intervention) โดยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวของไครท์ส เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลให้มีความพร้อมทางอาชีพ (Career Readiness)

เนื่องจากความพร้อมทางอาชีพของบุคคลเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทางอาชีพจึงเป็นสิ่งที่บุคคลควรจะได้รับการปลูกฝังก่อนการทำงานหรือการประกอบอาชีพ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถเลือกอาชีพอย่างมีหลักเกณฑ์ มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพสมควรแก่วัย สกินเนอร์ (Skinner, 1965 อ้างถึงใน ฉวีวรรณ ประครองจิตมัน, 2535) ได้กล่าวถึง กฎแห่งความพร้อมว่า พื้นฐานและแนวโน้มของบุคคลที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวย่อมขึ้นอยู่กับความพร้อมและ

ความไม่พร้อมของบุคคล บุคคลที่มีความพร้อมจะทำงานด้วยความราบรื่น และประสบความสำเร็จ ส่วนบุคคลที่ไม่พร้อมย่อมเสมือนถูกบังคับให้ทำงานที่ตนเองไม่ถนัด การทำงานนั้นจึงไม่ประสบความสำเร็จ มีผู้ให้ความหมายของ ความพร้อมทางอาชีพ (Career Readiness) ว่าความพร้อม เป็นเสมือนพลังที่จะทำหน้าที่กระตุ้นให้บุคคลมีความรู้สึกมีสภาพที่เหมาะสมกับการทำงาน หรือกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับทักษะประสบการณ์หรือสภาพอื่น ๆ ตามวัย ซึ่งเกิดจากการรับการฝึกฝนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมนั้น เป็นผลให้บุคคลเกิดความสนใจ และมีแรงจูงใจจะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเลือกอาชีพ และมีแนวโน้มว่าจะประสบความสำเร็จในการเลือกอาชีพได้แก่ การที่บุคคลนั้นมีความพร้อมทางอาชีพ

ความพร้อมทางอาชีพ (Career Readiness)

ใน Encyclopaedia of Psychology (Volume 3) 1972 อธิบายไว้ว่า ความพร้อมทางอาชีพ หมายถึงสภาวะหรือเงื่อนไขของบุคคล ที่ช่วยให้เขาได้รับผลประโยชน์จากการเรียนรู้กิจกรรมบางอย่าง ซึ่งขึ้นอยู่กับการมีวุฒิภาวะ การได้รับการฝึกฝนที่สัมพันธ์กับกิจกรรมนั้น เป็นผลให้บุคคลเกิดความสนใจและแรงจูงใจที่จะเข้าประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่ง

พจนานุกรมทางด้านจิตวิทยา (Dictionary of Psychology, 1972) ได้ให้ความหมายความพร้อม (Readiness) ว่าหมายถึง

1. การที่บุคคลเตรียมตัวพร้อมที่จะตอบสนองหรือแสดงออก
2. สภาวะหรือเงื่อนไขของบุคคล ที่จะทำให้เขาได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดให้ซึ่งขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะของบุคคล ระดับสติปัญญาที่จะส่งผลให้เกิดความสนใจ และแรงจูงใจ

ซูเปอร์ และโอเวอร์สตรีท (Super and Overstreet, 1960) กล่าวว่าความพร้อมทางอาชีพหมายถึง เวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับบุคคลที่จะเริ่มทำงาน ตามความเป็นจริงแล้วบุคคลที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพจำเป็นต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางอาชีพ หากไม่มีความพร้อมทางอาชีพอย่างเพียงพอที่จะประกอบอาชีพตามความต้องการ

และความถนัดของตนเองแล้วอาจจะทำให้พลาดโอกาสที่จะประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองหรือ อาจจะหาอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ และพื้นฐานของตนเองได้ยาก

ไครท์ส (Crites, 1981) ได้ให้ความหมายของความพร้อมทางอาชีพ ในแบบสำรวจ ความพร้อมทางอาชีพ (Career Readiness Inventory) ไว้ว่า หมายถึง การมีวุฒิภาวะ ทางด้านทัศนคติต่ออาชีพและการประเมินความสามารถทางอาชีพในการตัดสินใจเลือกอาชีพ การที่ บุคคลมีวุฒิภาวะทางด้านทัศนคติต่ออาชีพ และการประเมินความสามารถทางอาชีพมากเท่าใด ย่อม ทำให้การเลือกอาชีพและการตัดสินใจของบุคคลเป็นจริงมากขึ้นเท่านั้นถ้าบุคคลมีวุฒิภาวะทางอาชีพ เพียงพอ ย่อมทำให้การเลือกอาชีพ อยู่บนพื้นฐานของความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ของบุคคลซึ่งเกิดจาก การได้ข้อมูลทางอาชีพ และได้รับการฝึกฝน ให้มีประสบการณ์ในการทำงาน

ธำรง บัวศรี (สาโรช บัวศรี และคณะ 2521) กล่าวว่าการศึกษาเพื่องานอาชีพ หมายถึง การศึกษาที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ ทั้งที่เป็นอาชีพอิสระและอาชีพ รับจ้าง ทั้งในส่วนที่ต้องการให้ความรู้พื้นฐาน และทักษะอย่างง่าย ๆ และสลับซับซ้อนตามความ ต้องการของผู้เรียน การเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมทางอาชีพนี้จะต้องมีขั้นตอน และคำนึงถึง ความแตกต่างในด้านวัยวุฒิ พื้นความรู้ ประสบการณ์ และความสนใจ ควรเน้นการสร้าง ความพึงพอใจ และความสำนึกในความสำคัญของงานอาชีพ (Career awareness) รวมทั้งการ สร้างเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

ลาวัญญ์ ถนองจันทร์ (2526) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า การเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อม ในการประกอบอาชีพ เป็นสิ่งที่มีสำคัญมาก ควรจะมีการสอดแทรกวิชาอาชีพไว้ในการศึกษา ทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ วิธีการเตรียมผู้เรียนเพื่ออาชีพนั้นจะต้อง คำนึงถึงความรู้ และความถนัดส่วนตัว เนื่องจากอาชีพมีอยู่จำกัด การปลูกฝังวิชาชีพอย่างเดียว ทำให้ไม่สามารถมั่นใจได้ว่า ผู้เรียนจะสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ดังนั้นโรงเรียนควรสอน ให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนด้วยตนเอง เพื่อสามารถแสวงหาความรู้สำหรับการประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสังคมต่อไป

สมพงษ์ พลະสุรย์ (2525 อ้างถึงในคูลิต สวัสดิภาพ, 2526) ได้สรุปความพร้อมทางอาชีพไว้ว่าบุคคลที่พร้อมที่จะทำงานหรือประกอบอาชีพนั้นจะต้องประกอบไปด้วยพื้นฐาน 3 ประการคือ

1. พื้นฐานด้านทักษะ ทักษะเป็นลักษณะของการได้รับการฝึกฝน จึงจะเกิดความชำนาญได้ ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การผูกมัด การใช้เครื่องมือเครื่องใช้ประจำบ้าน เช่น การใช้มีด การใช้ขวาน การใช้กรรไกร เป็นต้น

2. พื้นฐานด้านจิตใจ ได้แก่ การเสริมสร้าง และปลูกฝังนิสัย ค่านิยมและการมีคุณธรรมในการทำงานเช่น ไม่คดโกงงาน งานสุจริตเป็นงานที่มีเกียรติ ฝึกให้มีความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ต้องปลูกฝังด้วยการปฏิบัติจริง มิใช่กระทำด้วยการบอกกล่าวหรือท่องจำ

3. พื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์ เป็นการให้ความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องรายได้ รายจ่าย ทุน กำไร แร่งงาน ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการประกอบอาชีพ

สรุปแล้วความพร้อมทางอาชีพ หมายถึง สภาวะหรือเงื่อนไขของบุคคลที่จะช่วยให้บุคคลได้รับผลประโยชน์ จากการเรียนรู้กิจกรรมบางอย่างที่เกี่ยวกับอาชีพ ที่ขึ้นอยู่กับการมีวุฒิภาวะทางอาชีพ การได้รับการฝึกฝน ที่สัมพันธ์กับกิจกรรม เป็นผลให้บุคคลที่เกิดความสนใจ และแรงจูงใจที่จะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ การเลือกอาชีพอย่างมีหลักการ และมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ การรู้จักตนเอง มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพและโลกของงาน การตั้งเป้าหมายอาชีพ การวางแผนในการเลือกอาชีพ และการได้ฝึกแก้ปัญหาทางอาชีพ ซึ่งควรได้รับการปลูกฝังก่อนที่จะทำงานหรือประกอบอาชีพใด ๆ

ความพร้อมทางอาชีพ เป็นสิ่งที่จะต้องเริ่มให้มีการปลูกฝังตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา ดังปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน สามารถประกอบอาชีพได้ตามสมควรแก่วัย และความสามารถ ในหลักการของหลักสูตร กล่าวไว้ว่าการศึกษาระดับนี้ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ซึ่งหมายความรวมถึง การประกอบอาชีพด้วย หลักสูตรประถมศึกษาฉบับนี้เป็นหลักสูตรพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงไปสู่แนวทางใหม่ในอันที่จะผลิตคนรุ่นใหม่ให้มีนิสัยรักการทำงานเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและดำรงตนตามที่สังคมต้องการดังจะเห็นได้

จากการบรรจุกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ในหลักสูตร โดยมีหลักการและจุดมุ่งหมาย เพื่อการเตรียมตัวเด็กและฝึกเด็กในเรื่องการส่งเสริมให้รักการประกอบอาชีพ (ธรรมศักดิ์ มีอิสระ, 2525)

พื้นฐานเบื้องต้นของการสร้างความพร้อมทางอาชีพที่นักเรียนควรได้รับ ได้แก่ การสร้างแนวความคิดทางอาชีพซึ่งมาร์แลนด์ (Marland อ้างถึงในกรมสามัญศึกษา, 2518) กล่าวไว้ว่า นักเรียนชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรได้รับรู้แนวทางของอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมโดยเฉพาะอาชีพของพ่อแม่ซึ่งอยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ดังนั้น การที่นักเรียนได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพ จึงนับว่าเป็นพื้นฐานที่จะพัฒนาไปสู่การเลือกอาชีพและการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ เมื่อนักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้นต่อไป นอกจากนี้ควรจะมีการจัดโปรแกรมกิจกรรมการพัฒนาความพร้อมทางอาชีพให้แก่ผู้ที่จะเข้าศึกษาสายอาชีพ เพื่อจะได้สำรวจความต้องการ ความถนัด ความสนใจ และอื่น ๆ เพื่อจะได้มีความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงของตนเองให้มากที่สุด

ความสัมพันธ์ของความพร้อมทางอาชีพและวุฒิภาวะทางอาชีพ ความพร้อมทางอาชีพ และวุฒิภาวะทางอาชีพต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางอาชีพมีความเกี่ยวเนื่องกันเกือบจะเป็นสิ่งเดียวกัน เพียงแต่ต่างกันที่ว่า ความพร้อมทางอาชีพเป็นสภาพหรือสภาวะของบุคคลที่เป็นกระบวนการทำให้บุคคลเกิดทัศนคติและความสามารถในการอาชีพ ซึ่งเป็นผลให้มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพตามควรแก่วัยรวม หมายถึงเวลาที่เหมาะสมที่สุด สำหรับบุคคลที่จะเริ่มทำงานได้นั้นเอง หมายความว่าบุคคลได้มีการพัฒนาการทางอาชีพตามขั้นตอนของอาชีพที่ต้องทำเป็นต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Super, 1979) ส่วนวุฒิภาวะทางอาชีพเป็นระดับของการพัฒนาการทางอาชีพเป็นสภาพที่บุคคลมีความพร้อม ทั้งทางทัศนคติ และความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมแก่วัย ซึ่งวุฒิภาวะทางอาชีพจะเป็นตัวชี้ให้เห็นระดับพัฒนาการทางอาชีพอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มสำรวจตนเองเกี่ยวกับอาชีพ จนถึงระยะที่บุคคลมีประสิทธิภาพในการทำงานลดลง (Super, 1957 ; Crites, 1978)

โปรแกรมกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ

ความเป็นมาของการจัดโปรแกรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ ชูเปอร์ และโครงสร้างกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามรูปแบบของไครท์ส- (Crites's Model of The Comprehensive Career Counseling) แบบสำรวจเขาวนปัญญาแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ แบบสำรวจบุคลิกภาพและแบบทดสอบความถนัดเชิงกล รวมทั้งตำราเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มแล้วนำมาจัดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาความพร้อมทางอาชีพให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้สำรวจตนเองเพื่อที่จะได้รู้จักตนเองทั้งทางด้านเขาวนปัญญา บุคลิกภาพความถนัดและความสนใจในอาชีพ รู้จักโลกของงานข้อมูลตลาดแรงงาน การตั้งเป้าหมายอาชีพ การวางแผนเพื่อที่จะให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ตลอดจนสามารถที่จะนำข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลทางอาชีพไปใช้ในการแก้ปัญหาแก่ทางอาชีพให้เหมาะสมแก่ตนเองต่อไป โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้ให้ข้อมูลและเอื้ออำนวยให้สมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนา กิจกรรม การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพ

1. ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ความพร้อมทางอาชีพ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เอกสารหลักสูตร สถานศึกษาที่เปิดสอนสายสามัญ และสายอาชีพ

3. นำความรู้จากเอกสารและตำรา มาสร้างกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพตามแนวทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของชูเปอร์ และกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามรูปแบบของไครท์ส โดยกำหนดให้มีการวางแผนกิจกรรม กำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถสรุปเป็นจุดมุ่งหมายของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ความรู้ความเข้าใจในตนเอง และอาชีพ คือการที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจในตนเอง ทางด้านความสนใจ ความถนัด เขาวนปัญญา และบุคลิกภาพ

2. ความรู้ความเข้าใจในโลกกว้างทางการศึกษา ในสาขาช่างอุตสาหกรรม
โลกของงานอาชีพช่างอุตสาหกรรม
3. การตั้งเป้าหมายอาชีพ โดยการนำความรู้ทางโลกของงานและข้อมูลส่วนตัวมา
ตั้งเป้าหมายในการเลือกอาชีพ
4. การวางแผน เป็นการวางแผนเพื่อให้บุคคลปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่
ตั้งไว้ใน การเลือกอาชีพ
5. การแก้ปัญหาทางอาชีพ บุคคลสามารถนำความรู้ และทักษะมาใช้ในการแก้ปัญหา
ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการเลือกอาชีพ ทั้งด้านการเตรียมศึกษาต่อ การเตรียมตัว
เข้าสู่ตลาดแรงงาน

ลักษณะ โครงสร้างของโปรแกรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ โครงสร้างโปรแกรม มี
การวางแผนตามรูปแบบของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มของไครท์ส (Crites) ที่
มีองค์ประกอบเกี่ยวกับการรู้จักตนเอง (Self Appraisal) ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (Occupational Information) การตั้งเป้าหมายอาชีพ (Goal Selection) การวางแผนทางอาชีพ (Planning) และการแก้ปัญหาทางอาชีพ (Problem Solving) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม แล้วนำมาจัดกิจกรรมโดยตั้งวัตถุประสงค์ให้ตรงตามองค์ประกอบของความพร้อมทางอาชีพทั้งด้านทัศนคติต่ออาชีพและการประเมินความสามารถทางอาชีพเพื่อพัฒนาเป็นโปรแกรมกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีวิวัฒนาการโปรแกรมดังนี้

1. กำหนดความหมายของคำว่า การเตรียมความพร้อมทางอาชีพ

การเตรียมความพร้อมทางอาชีพ หมายถึง การวางแผนให้นักเรียนมีทัศนคติต่ออาชีพ และการประเมินความสามารถทางอาชีพ โดยใช้กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้รับผลประโยชน์จากการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความสนใจและแรงจูงใจที่จะประกอบอาชีพใด อาชีพหนึ่งโดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ การเลือกอาชีพอย่างมีหลักการ มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเลือกอาชีพ การตั้งเป้าหมายอาชีพ และการได้หัดแก้ไขปัญหาทางอาชีพ

2. กำหนดลักษณะของโปรแกรม ลักษณะของโปรแกรม เป็นโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ตามรูปแบบของไครท์ส ดำเนินกิจกรรม สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวม 15 ครั้ง

3. การคัดเลือกนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากกลุ่มประชากร ที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 20 คน

4. สร้างกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ ตามกรอบความคิดทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพซูเปอร์และไครท์สมีกิจกรรมทั้งหมด 15 กิจกรรมประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ ระยะเวลา อุปกรณ์ และวิธีดำเนินการ

5. ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพสัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันอังคารและวันศุกร์ เวลา 14.50-15.50 น. ณ ห้องแนะแนวโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ห้องโสตทัศนศึกษาวิทยาลัยเทคนิคหนองคาย และออกศึกษานอกสถานที่ 4 ครั้ง เริ่มดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมตั้งแต่วันที่ 18 มกราคม 2537 ถึง วันที่ 11 มีนาคม 2537

6. การประเมินผลโปรแกรม ใช้วิธีการประเมินผลโดยการใช่แบบสำรวจความพร้อมทางอาชีพหลังการทดลอง (Posttest) การสังเกตพฤติกรรม และการประเมินตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไฮก์ (Haig, 1981 : 3882 - A) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ต่อภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 12 จำนวน 159 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 85 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 74 คน โดยกลุ่มทดลองใช้เวลา 6 สัปดาห์ ในการเข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม ผลการศึกษาปรากฏว่านักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม มีคะแนนภาวะทางอาชีพ ด้านทัศนคติสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่ปรากฏคะแนนภาวะทางอาชีพด้านความสามารถ ในการเลือกอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุม

โฮเวิร์ด เกลน อาดัมส์ (Howard Glen Adams, 1979 : 5210-A) โครงสร้างที่จะช่วยเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพ สำหรับนักศึกษาที่ไม่ได้ตัดสินใจเลือกอาชีพจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยที่กลุ่มทดลองมีการพบปะกันสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงเป็นเวลา 6 สัปดาห์ เพื่อสัมมนาค้นหาหาทางวางแผนอาชีพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพมาตรวัดทัศนคติ จากการวิจัยได้ผลว่า กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะทางอาชีพมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

คอย เบทส์ (Coy Yates, 1979 : 368-270) ได้ศึกษาผลการใช้กลุ่มสำรวจทางอาชีพต่อวุฒิภาวะทางอาชีพกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 9 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน เป็นชาย 17 คน หญิง 13 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน เป็นชาย 19 คน หญิง 11 คน เครื่องมือที่ใช้ประเมินวุฒิภาวะทางอาชีพได้แก่ Career Maturity Inventory ซึ่งประกอบด้วยมาตรวัดทัศนคติ และแบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองที่เข้ากลุ่มสำรวจทางอาชีพนี้มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ราทชเบอร์น (Rathburn , 1981:4727-A) ได้ศึกษาผลของกลุ่มปฏิบัติการพัฒนาทางอาชีพ (Career Development Workshop) ต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาหญิงที่ยังตัดสินใจไม่ได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 44 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ คือแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของไครท์ส(The Career Maturity Inventory) ประกอบด้วยมาตรวัดทัศนคติและ แบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมปฏิบัติการทางอาชีพทั้ง 2 กลุ่ม มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น ในมาตรวัดทัศนคติในด้านการมีความเข้าใจในกระบวนการเลือกอาชีพ (Decisiveness) การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพและทัศนคติต่อการทำงาน (Orientation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติส่วนในแบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ ปรากฏว่ามีผลเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ากลุ่มปฏิบัติการทางอาชีพทำให้นักศึกษาหญิงเหล่านั้นมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเลือกอาชีพอย่างแท้จริง

ติน (Dean, 1981:3125-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมอาชีพศึกษากับ ทัศนคติทางอาชีพของนักเรียนเกรด 8 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนเกรด 8 โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองเรียนอาชีพศึกษา ในชั้นเรียนทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 50 นาที รวม 18 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมไม่ได้เรียนอาชีพศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรอิสระได้แก่ โปรแกรมอาชีพศึกษา สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เพศ โรงเรียนและครู ตัวแปรตามได้แก่ คะแนน ทัศนคติทางอาชีพ มาตรการวัดทัศนคติและแบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดทัศนคติทางอาชีพของโครทส์ ซึ่งประกอบด้วยมาตรการวัดทัศนคติ และแบบวัดความสามารถใน การเลือกอาชีพ ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนทัศนคติทางอาชีพสูงกว่า กลุ่มควบคุม ในมาตรการวัดทัศนคติและความสามารถในการวางแผนชีวิต การวางแผน และการ แก้ปัญหาที่มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูง นอกจากนี้ คะแนนทัศนคติทางอาชีพนี้มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญกับโรงเรียนและครูที่สอน ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรอาชีพศึกษาควรยึดตามสภาพการณ์ ของแต่ละโรงเรียน

ไดนุซโซ (Dinuzzo, 1977:6529-A) ได้ศึกษาผลของรูปแบบกลุ่มการปรึกษาเชิง จิตวิทยาทางอาชีพต่อทัศนคติทางอาชีพ และพัฒนาการส่วนบุคคลของนักศึกษาหญิงที่มีอายุ 25 ปี ขึ้นไป จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 65 คน แล้วสุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างละ 1 กลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า กลุ่มปฏิบัติการในการวางแผนอาชีพและชีวิต สามารถเพิ่มระดับ ทัศนคติทางอาชีพและพัฒนาการส่วนบุคคลหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดทัศนคติทางอาชีพ กลุ่มทดลองใช้เวลาในการเข้ากลุ่มปฏิบัติการเป็นเวลา 4 สัปดาห์ มีรายละเอียดในเรื่องการ ประเมินตนเอง ข้อมูลทางอาชีพ กระบวนการตัดสินใจ และการพัฒนาทักษะในการทำงาน ซึ่ง กิจกรรมดังกล่าวจะมีผลต่อทัศนคติทางอาชีพ การเห็นคุณค่าของตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และการรับรู้ความต้องการในการพัฒนาการทางอาชีพ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้รับการทดสอบ ก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่านักศึกษาในกลุ่มทดลองมีทัศนคติทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุม

คาร์เตอร์ (Carter, 1979:1273-A) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมให้การศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ ที่มีภาวะทางอาชีพของนักเรียนเกรด 10 (ม.4) แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มจำนวน 50 คน และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม จำนวน 33 คนกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้การศึกษาทางอาชีพเป็นเวลา 9 ชั่วโมง และได้รับบริการให้การศึกษาในช่วงปิดภาคเรียน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับกิจกรรมใดเลย เครื่องมือที่ใช้คือแบบวัดภาวะทางอาชีพ CMI ซึ่งประกอบด้วยมาตรวัดทัศนคติและแบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการแนะนำอาชีพโดยใช้กิจกรรมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะทางอาชีพของนักเรียน

เจเตอร์ (Jeter, 1977:6537-A) ได้ศึกษาผลของรูปแบบการสอนโดยเน้นกระบวนการสอนแต่ละขั้นขององค์ประกอบที่เกี่ยวกับการรู้จักตนเอง การรู้จักอาชีพ การตัดสินใจทางอาชีพ การวางแผนทางอาชีพ และการจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับอาชีพ เหมาะสมกับการสอนที่เน้นการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพเช่นเดียวกับกลุ่มแรก ต่อการมีภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับ 10 (ม.4) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมปลายเกรด 10 จากตำบลปอนติเอคและมิชิแกน จำนวน 182 คน ซึ่งสุ่มมาจากนักเรียน 3 ห้องเรียน โดยที่ห้องเรียนที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองที่สอนโดยเน้นกระบวนการ ห้องเรียนที่ 2 เป็นกลุ่มทดลองที่สอนโดยเน้นการจัดกิจกรรม ส่วนห้องเรียนที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนทางด้านพัฒนาการทางอาชีพ กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มใช้เวลาเรียนวันละ 1 ชั่วโมง รวม 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดภาวะทางอาชีพด้านความสามารถในการเลือกอาชีพของไครท์ส โดยกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่สอนโดยเน้นกระบวนการมีคะแนนภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มทดลองที่สอนโดยเน้นการจัดกิจกรรม และกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความแตกต่างของคะแนนภาวะทางอาชีพของกลุ่มที่สอนแบบการจัดกิจกรรมกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าวิธีการสอนที่ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางอาชีพ ควรใช้วิธีแบบกระบวนการ ซึ่งนักเรียนจะได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและมีความรู้เกี่ยว

กับอาชีพมากขึ้น มีจุดมุ่งหมายในอาชีพที่เด่นชัด และมีการวางแผนทางอาชีพที่ใกล้เคียงความจริง

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย ยังไม่ปรากฏการศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม โดยการใช้โปรแกรมกิจกรรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ ปรากฏเฉพาะผลการศึกษาการใช้โปรแกรมกิจกรรมพัฒนาการทางอาชีพต่อภาวะทางอาชีพ ซึ่งไม่ได้เน้นในอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ เช่นงานวิจัยของ ฉวีวรรณ ประคองจิตมัน (2534) ได้ศึกษาโปรแกรมพัฒนาความพร้อมทางอาชีพ โดยใช้โปรแกรมอาชีพศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมอาชีพศึกษามีความพร้อมทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมอาชีพศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และมีเจตคติทางอาชีพสูงขึ้น

ยุพิน พูนผล (2534) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมกิจกรรมพัฒนาการทางอาชีพต่อภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มทดลอง 10 คน กลุ่มควบคุม 10 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมพัฒนาการทางอาชีพ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 40 นาที รวม 10 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสำรวจภาวะทางอาชีพ มาตรฐานทัศนคติ และแบบวัดความสามารถทางอาชีพของไครท์ส ผลการวิจัยแสดงว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมกิจกรรมพัฒนาการทางอาชีพมีภาวะทางอาชีพในมาตรฐานทัศนคติ และความสามารถทางอาชีพทุกด้านสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมศักดิ์ สีดาฤทธิ (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มกับโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง ต่อภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้น ม.3 จำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง รวม 12 ครั้ง กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเอง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ครั้งเช่นกัน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการช่วยเหลือด้วยวิธีใด ๆ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสำรวจภาวะทางอาชีพ มาตรฐานทัศนคติของไครท์ส ผลการวิจัยแสดงว่ากลุ่มทดลองที่ 1 ซึ่งได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มมีคะแนนภาวะ

ทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มทดลองที่ 2 ซึ่งได้รับโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพด้วยตนเองและกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่ากลุ่มทดลองที่ 2 มีคะแนนคุณภาวะทางอาชีพสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

คณิงนิจ เนติประวัติ (2535) ศึกษาผลการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตาม แนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะบุคคลและองค์ประกอบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีต่อคุณภาวะทางอาชีพของ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน แบ่ง เป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองได้รับการปรึกษาเชิง จิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะบุคคล และองค์ประกอบสิ่งแวดล้อม สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 15 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือแบบสำรวจคุณภาวะ ทางอาชีพด้านความสามารถทางอาชีพของ ดร.จอห์น โอ ไครท์ส ผลการวิจัยแสดงว่า กลุ่มทดลอง ที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มตามแนวคิดแบบวิเคราะห์ลักษณะบุคคลและองค์ ประกอบสิ่งแวดล้อม มีคะแนนคุณภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มต่อความพร้อมไครท์สของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม หลังการ ทดลองจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมทางอาชีพด้านทัศนคติต่ออาชีพ และด้านการประเมิน ความสามารถทางอาชีพ สูงกว่ากลุ่มควบคุม

2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม หลังการทดลองจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพร้อมทางอาชีพด้านทัศนคติต่ออาชีพ และด้านการประเมินความสามารถทางอาชีพ สูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากร หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2536 จำนวน 150 คน โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่สมัครใจเข้ารับการการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม

2. กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่มีคะแนนความพร้อมทางอาชีพ ด้านทัศนคติต่ออาชีพต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=42$ คะแนน) และด้านการประเมินความสามารถทางอาชีพต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=26$ คะแนน) จำนวน 20 คน เป็นชาย 10 คน เป็นหญิง 10 คน

3. กลุ่มทดลองหมายถึง นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จำนวน 10 คน แบ่งเป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน

4. กลุ่มควบคุมหมายถึง นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม จำนวน 10 คน ชาย 5 คน หญิง 5 คน

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. เพื่อทราบผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มต่อความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อให้ได้เทคนิคและวิธีการศึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทางอาชีพแบบกลุ่ม หมายถึง กระบวนการปรึกษาหารือระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการตรงกันในการขอคำปรึกษาทางอาชีพ กับผู้ปรึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มในการเอื้ออำนวยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ให้รู้จักตนเอง ด้านเชาวน์ปัญญา บุคลิกภาพ ความสนใจ ความถนัด มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพ สามารถนำข้อมูลส่วนตัว และข้อมูลทางอาชีพมาช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพ สามารถตั้งเป้าหมายอาชีพและแก้ไขปัญหาทางอาชีพให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตลอดเวลาที่ดำเนินกิจกรรม

ความพร้อมทางอาชีพ หมายถึง สภาวะเื่องนไขของบุคคลที่จะช่วยให้บุคคลได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้กิจกรรมบางอย่างที่เกี่ยวกับอาชีพซึ่งขึ้นอยู่กับการมีวุฒิภาวะทางอาชีพ และการได้รับการฝึกฝนที่สัมพันธ์กับกิจกรรม (Crites, 1981)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของความพร้อมทางอาชีพว่า หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบประเมินความพร้อมทางอาชีพทั้งด้านมาตรวัดทัศนคติและด้านการประเมินความสามารถทางอาชีพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย